

2018-11-12

Arbetsmarknadsdepartementet

987 Stockholm

Remissvar Dnr A2018/00777/I, remissinstans: Malmö universitet

Svar på remiss angående betänkandet SOU2018:22 Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande samt den kompletterande promemorian Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande.

Undertecknade inkommer härmed med expertutlåtande till de förslag som ges i utredningen (SOU2018:22) och tillhörande promemoria. Yttrandet tar avstamp i vår pågående forskning, framförallt en jämförande studie om mottagande och integration av asylsökande och nyanlända på lokal nivå (www.glimer.eu). Vår förståelse av utredningens innehåll och fokus är att den i sin helhet föreslår:

- en förskjutning från ett ensidigt fokus på mottagande och mot ett fokus på både mottagande och återvändande
- en förskjutning av boende för asylsökande från EBO och mot ABO
- en förskjutning av ansvaret för ABO från staten och till kommunen
- en förenklad hantering av ersättning till kommunerna

Våra kommentarer är som följer:

Utredningen pekar på att de flesta kommuner uppfyllt sina förpliktelser gentemot Bosättningslagen och konstaterar även att Bosättningslagen har påskyndat mottagandet och lett till en jämnare fördelning mellan kommunerna. Utredningen ser här en potential och föreslår att kommunerna ska ta ett utökat ansvar, så att de även ansvarar för boende för asylsökande. Utredningen menar dessutom att detta, trots nuvarande bostadsbrist, kommer att vara fullt möjligt några år framåt i tiden. Utredningen säger inget om *hur* tillgången för bostäder kommer att öka, utan antar bara att så kommer att ske. Den säger inte heller något om vilka upplåtelseformer som kommer att känneteckna denna ökade tillgång på bostäder och i vad mån dessa kommer att vara tillgängliga för asylsökande och nyanlända.

⇒ I vårt utlåtande efterfrågar vi en fördjupad diskussion om hur det utökade bostadsbeståndet ska komma till stånd och även vad som händer om detta inte kommer till stånd, samt i vad mån dessa bostäder kommer att vara tillgängliga för asylsökande och

nyanlända. Det vore även rimligt att mottagandeutredningen på denna punkt förhåller sig till de förslag som ligger i SOU 2018:35 om bostadsförsörjningsfrågor.

Även om de flesta kommuner uppfyllt sina åläggande gentemot Bosättningslagen, så har de gjort detta på väldigt olika sätt, både vad gäller vilken typ av boende de erbjuder och vilken kontraktslängd de nyinflyttade erbjuds. Boendefrågan är helt central för ett värdigt mottagande och, i ett långsiktigt perspektiv, för integration. Detta visar även Länsstyrelsens i en av sina rapporter. Vi finner det därför förvånande att utredningen inte problematiserar frågan om ett jämlikt mottagande för asylsökande och nyanlända, och vi saknar en diskussion om statlig styrning av boendekvalitén.

Den typ av spridningsstrategi av asylsökande som utredningen föreslår liknar den som finns i bl a. Storbritannien. I Skottland kan vi se en utveckling där den lokala myndigheten handlar upp uppdraget att ta fram bostäder till asylsökande från en privat aktör. Vår pågående forskning visar att de boende som levereras håller en mycket varierande kvalitet, både vad gäller själva bostaden och dess lokalisering och tillgång till social service såsom avstånd till skola och barnomsorg. Vår forskning visar också exempel på kränkande behandling av den personal som handhar boendena. Detta är rimligt att anta att en del av Sveriges kommuner kommer att anlita privata aktörer för att ta fram och fördela bostäder till asylsökande. Frågan är vad detta kommer att innebära för kvalitén på boende för asylsökande och nyanlända och för ett jämlikt mottagande.

Det är dessutom så att vi vet att anledningen till att en stor andel av de asylsökande bosätter sig i Eget Boende bland annat beror på att Anläggningsboende håller låg kvalitet och upplevs som alltför problematiskt. Ökad spridning av kvalitén på boende för asylsökande kan därför komma att leda till att en större andel asylsökande väljer Eget Boende framför asylboende i kommunal regi.

Mot bakgrund av detta menar vi att utredningen bör föra en diskussion om vilka kvalitetskrav som är rimliga att ha för boende för asylsökande samt kring styrning och kontroll av denna.

⇒ I vårt utlåtande efterfrågar vi en kvalitetsnorm för det kommunala asylboendet. En sådan norm ska inte vara av rent byggnadsteknisk karaktär, utan även se till sociala aspekter av boendet.

En övergripande kommentar är att utredningen inte väger in perspektiv och synpunkter från de personer som mottagandet och återvändandet berör, nämligen de asylsökande och nyanlända själva, i sina resonemang. Vi vet att frågor som rör boende under asyltiden och den första tiden efter erhållet uppehållstillstånd har långtgående konsekvenser för människors hälsa och fortsatta integration.

⇒ I vårt utlåtande efterfrågar vi en diskussion kring utredningens förslag som förhåller sig till de asylsökande och nyanländas erfarenheter och perspektiv.

Utredningen föreslår att asylsökande som bosätter sig i icke-godkänt Eget Boende inte ska vara berättigade till dagersättning. Tanken är att detta ska utgöra ett incitament för den enskilde att stanna kvar i ABO. Vi vill här peka på att vi inte kan förvänta oss något annat än att asylboende i kommunal regi kommer att hålla väldigt varierande kvalitet. Och vi vet att många av de som bosätter sig i Eget Boende gör detta då Anläggningsboende upplevs som undermåligt. Antagandet att (den låga) dagersättningen utgör ett incitament för att stanna i ett undermåligt boende saknar grund.

⇒ I vårt utlåtande vill vi peka på att frångåendet av dagersättningen för asylsökande i EBO inte nödvändigtvis kommer att utgöra ett incitament för att enskilda personer att stanna i ABO, utan snarare leda till en ökad utsatthet.

Utredningen föreslår att folk ska bo på ankomst- och avresecenter i samband med registrering av asylansökan och efter avslag. Utredningen visar dock inte hur väntetider kan kortas genom att människor befinner sig i ankomstcenter. Att placera människor i ankomstcenter är en trend som även ses i andra länder, bland annat Danmark, Tyskland och Storbritannien. Dessa exempel visar hur människors vardag formas av boendet på en institution och på dess negativa inverkan över människors liv. Detta gäller även avresecenter. Boende i avresecenter måste ställas mot att uppbrott från bostad och, exempelvis, barns skolgång, och kan inte förstås med utgångspunkt i människors, och i synnerhet barns bästa.

⇒ I vårt utlåtande vill vi peka på att det finns risker med att tvinga samtliga asylsökande att bo på anläggning i början av asylprocessen och på avresecenter efter avslag. Vi efterfrågar ett barnperspektiv i dessa överväganden.

Detta utlåtande har gemensamt skrivits av Erica Righard, biträdande professor och Klara Öberg, filosofie doktor och post doc-forskare, båda vid Malmö universitet.

Malmö 2018.11.12

Erica Righard
Biträdande professor, Malmö universitet

